

***Competències,
organització i funcions
de l'Equip Tècnic de la
Fiscalia de Menors***

Enrique Pérez Guerra
*Educador de l'Equip Tècnic
de Fiscalia de Menors*

Eva Albarrán
*Educadora de l'Equip Tècnic
de Fiscalia de Menors*

Educació i Cultura
(2008-2009), 20:
99-107

Competències, organització i funcions de l'Equip Tècnic de la Fiscalia de Menors

Responsibilities, organization and functions of the Prosecutor's Office for Minors

Enrique Pérez Guerra

Educador de l'Equip Tècnic de Fiscalia de Menors

Eva Albarrán

Educadora de l'Equip Tècnic de Fiscalia de Menors

Resumen

En este artículo se presentan las competencias, organización, composición y funciones de los equipos técnicos de asesoramiento a la Fiscalía de Menores en base a la ley orgánica reguladora de la responsabilidad penal de los menores 5/2000.

Abstract

This article presents the responsibilities, organisation, composition and functions of the Public Prosecutor Office for Minors' technical advisory team on the basis of Organic Law 5/2000, which regulates minors' criminal liability.

Palabras clave: menores infractores, equipos multidisciplinares, trabajo en equipo, colaboración entre servicios.

1. Introducció

No és fàcil plasmar en paper la nostra actuació, ja que el fet de fer feina amb persones, en el nostre cas amb menors o joves, fa que, tot i que les nostres funcions estiguin perfilades en nombrosos textos legals, l'experiència real sigui molt més enriquidora, global i integradora. La nostra funció es fonamenta en el treball en equip i en la col·laboració estreta amb els diferents serveis que actuen en l'àmbit de menors, ja que, en aquest cas, hem de caminar junts per intentar aconseguir resultats.

Mitjançant aquest article, sol·licitat per la Conselleria d'Educació i Cultura, ens agradaria aproximar la nostra feina a tots els que, d'una manera o una altra, estau implicats o interessats en aquest món.

Qui som?

Composició de l'equip

Funcions específiques

Àmbit d'actuació

Tall de població

Visió general del procediment

Moments d'actuació

Contacte amb altres serveis

Perfil dels menors

Hem intentat ser tan clars com hem pogut, però haureu de perdonar la nostra falta d'experiència comunicativa i la contaminació que el món *leguello* ha deixat en el nostre llenguatge i capacitat d'expressió.

Identitat i marc legal

L'equip tècnic, en termes generals, deriva de la naturalesa sancionadora-educativa del procediment i de les mesures i la primacia que la llei atorga al superior interès del menor com a element determinant. Aquest interès ha de ser valorat amb criteris tècnics i no formalistes per equips de professionals especialitzats en l'àmbit de les ciències no jurídiques, pel que fa al punt 7 de l'exposició de motius de la Llei orgànica 5/2000, de 12 de gener, reguladora de la responsabilitat penal dels menors.

L'equip tècnic és un equip multidisciplinari que engloba treballadors professionals, educadors i psicòlegs, l'existència dels quals deriva de la Llei 5/2002, que en defineix la composició, la dependència i les funcions, tot i que l'equip ja existia dins del marc de lleis anteriors, com ara la Llei orgànica 4/1992, de 5 de juny, de reforma de la Llei reguladora de la competència i el procediment dels jutjats de menors. Actualment hi ha, a més, el Reial decret 1774/2004, de 30 de juliol, pel qual s'aprova el Reglament de la Llei orgànica 5/2002, de 12 de gener, reguladora de la responsabilitat penal del menor, que entrarà en vigor el 30 de gener de 2005. Aquest reglament, en el punt quart, especifica més detalladament el paper de l'equip tècnic en els procediments penals amb menors infractors.

Qui som?	
EDUCADORS	EQUIP TÈCNIC
FISCALIA DE MENORS	TSJIB
ADM. DE JUSTÍCIA	MINISTERI DE JUSTÍCIA
MADRID	ADM. CENTRAL

Segons aquestes fonts legals, i per resumir, els equips tècnics depenen orgànicament del Ministeri de Justícia o de les comunitats autònomes si les competències, si n'és el cas, estan transferides, sota la dependència funcional del ministeri fiscal i del jutge de menors. Com les fiscalies i els jutjats de Menors, els equips s'ubiquen en les capitals de província, la qual cosa, pel que fa a la nostra comunitat, significa que els nostres equips cobreixen Mallorca, Menorca, Eivissa i Formentera.

Composició

En el cas concret dels equips adscrits a la Fiscalia de Menors de Palma, hi ha quatre equips multidisciplinaris composts per un treballador social, un educador i un psicòleg, que treballen a cada equip.

4 EQUIPS MULTIDISCIPLINARS	Un educador social
	Un treballador social
	Un psicòleg

Cada professional realitza, mitjançant la metodologia que li és pròpia, un informe en el qual s'estudien els aspectes psicològics, sociofamiliars i educatius de cada menor i es fa una valoració i una proposta de mesura conjunta per a cada un.

Funcions i àmbit d'actuació

Les funcions de l'equip tècnic es determinen a la Llei 5/2000 i al Reglament d'aquesta llei. Segons l'article 4 d'aquest darrer, els equips tècnics han d'estar formats per psicòlegs, treballadors socials i educadors, la funció dels quals és assistir tècnicament en les matèries pròpies de les seves disciplines professionals els jutges de menors i el ministeri fiscal, elaborar informes, efectuar les propostes, i han de ser escoltats en els casos i en la forma que estableix la Llei orgànica 5/2000 i, en general, desenvolupar les funcions que tinguin legalment atribuïdes.

De la mateixa manera, han de prestar assistència professional al menor des del moment de la detecció i han de fer funcions de mediació entre el menor i la víctima o la persona perjudicada.

Psicòleg: fa l'avaluació i el diagnòstic de les relacions i pautes d'interacció, aspectes de la personalitat, intel·ligència, aptituds, actituds i altres aspectes d'aquesta especialitat de les persones implicades, i també col·labora amb la resta dels membres dels equips per desenvolupar aquestes funcions.

Treballador social: Ha d'actuar tant en l'àmbit individual com en l'interprofessional, ha d'elaborar informes socials sol·licitats [...], i ha de col·laborar amb els restants membres dels equips per desenvolupar aquestes funcions.

Educador social: Fa funcions d'assessorament en matèria educativa dels jutjats de Menors i Fiscalia, elabora els programes educatius sol·licitats [...] i ha de col·laborar amb els restants membres dels equips tècnics per desenvolupar aquestes funcions.

Les funcions específiques pel que fa a l'actuació de cada professional apareixen en un altre text legal, la Llei de 19 de juny de 1996, en què es defineixen les categories professionals i la titulació necessària per a cada una d'aquestes.

La seva actuació es refereix a l'exploració.

El nostre àmbit d'intervenció està emmarcat dins un procediment judicial penal, actuem a petició del ministeri fiscal i del jutge de menors, dins el marc de la Llei 5/2000.

Tall i perfil de la població

El tall de la població és molt concret, ja que ha d'atenir-se a les característiques que determina la Llei 5/2000:

- Són al·lots i al·lotes d'entre catorze i divuit anys. Treballam amb alguns joves majors d'edat que compleixen mesures imposades per assumptes que succeïren quan eren menors.¹
- Han estat denunciats per haver comès algun fet delictiu.²
- Resideixen a les Illes Balears. S'atenen també, per ordre del fiscal de menors, sol·licituds d'auxili fiscal d'altres comunitats per explorar menors que resideixen en aquesta comunitat.

Tall de població

- Al·lots i al·lotes d'entre catorze i divuit anys.
- Han estat denunciats per haver comès algun fet delictiu.
- Resideixen a les Illes Balears.
- Majors de divuit anys que compleixen mesura.
- Suspensió divuit a vint-i-un anys.

Quant al perfil que trobam, s'ha de destacar que cada vegada és més ampli i divers. Així com fa uns anys es podia dir que els menors infractors acostumaven a tenir, en la seva majoria, problemàtiques de marginació social associades, actualment s'està incrementant el nombre de menors sense una problemàtica social específica, mal anomenats *normalitzats*. També s'observa que s'ha incrementat el nombre d'al·lotes infractores en els darrers anys.

Perfil dels menors

- CADA VEGADA MÉS AMPLI I DIVERS
SENSE PROBLEMÀTICA ESPECÍFICA
(NORMALITZATS)
- INCREMENT
(AL·LOTES)
- PROBLEMÀTIQUES
 - Fracàs escolar
 - Familiars o de protecció
 - Drogoaddicció
 - Delinqüència organitzada
 - Immigració il·legal
 - Salut mental
 - (...)

¹ Actualment es troba en suspens tot allò que fa referència als joves entre divuit a vint-i-un anys a la Llei 5/2000.

² Dels recollits en el codi penal.

Pel que fa a les problemàtiques més freqüents que trobam, s'han de destacar les problemàtiques socials i d'exclusió i marginalitat, a les quals van associades moltes d'altres que tenen continuïtat en el temps, com el fracàs escolar, els problemes familiars, els problemes de salut mental, les toxicomanies i altres que s'han fet cada vegada més paleses i freqüents, com la prostitució, la delinqüència organitzada, la immigració il·legal, els delictes comesos per la població estacional (turistes), etc.

1. Moments d'actuació en el procediment

Com s'ha dit anteriorment, actuam dins d'un marc judicial i d'un procediment legal. Des del moment de la incoació de l'expedient de reforma per part del fiscal, l'equip tècnic ha de respondre a la sol·licitud d'emetre'n un informe.

Àmbit d'actuació

La nostra actuació està emmarcada dins un procediment judicial (no està determinada per la intervenció de cap administració local o autonòmica).

Som pèrits judicials i actuam a petició del fiscal.

La nostra existència deriva d'una Llei orgànica.

La Llei 5/2000 determina les funcions de l'equip tècnic.

En lleis anteriors, se subratlla la nostra funció com a assessors de jutges i fiscalies (BOE núm. 148, de 19 de juny de 1996).

La nostra actuació comença amb l'exploració: se cita el menor i la família i es mantenen entrevistes per separat; cada professional empra una metodologia específica per a cada disciplina.

Posteriorment, és el moment d'elaborar l'informe, en què cada professional es posa en contacte amb els serveis i professionals que han actuat amb el menor i que tenen un paper important en la seva situació global.

- Serveis educatius: instituts, col·legis, escola d'adults, programes de garantia social, escoles taller, educació no formal, etc.
- Serveis d'atenció primària: serveis socials d'atenció primària, educadors socials, treballadors familiars, mediadors culturals, etc.
- Servei de Protecció de Menors: professionals i centres de protecció.
- Serveis sanitaris: centres de salut, serveis de salut mental, Centre d'Atenció al Toxicòman...
- Altres organismes: ONG, Projecte Home, Projecte Jove, associacions...
- Centres de reforma i equips de medi obert.
- Equips tècnics d'altres comunitats autònomes.

Amb tota la informació de què es disposa, es fa un treball en equip que queda reflectit mitjançant una valoració conjunta de la situació integral del menor i la proposta

d'una mesura, solució extrajudicial o sol·licitud de no continuació de l'expedient, consensuada mitjançant criteris educatius en interès del menor. Posteriorment, i si l'expedient arriba a la fase d'audiència, el Jutjat de Menors ens cita per assistir a l'audiència, en què l'equip ratifica l'informe o presenta una modificació de la valoració o de la mesura quan la situació del menor ha variat al llarg del temps transcorregut des que es va emetre l'informe. Una vegada finalitzat el judici, i en el cas que el menor hagi de complir una mesura per sentència judicial, comença la fase de seguiment, que es realitza mitjançant els contactes i informes de seguiment que duen a terme els centres de reforma o els equips de medi obert de la Direcció General de Menors i Família, que les executen. En aquest temps s'atenen les incidències, es fan entrevistes d'actualització tant amb el menor com amb el professional o professionals de referència i s'emeten els informes de remissió o canvi de mesura sol·licitats per l'òrgan judicial, atenent l'interès i la situació real del menor en tot moment.

Moments d'actuació

Exploració

Entrevista amb el menor i la família (citació).

Metodologia per a cada disciplina (proves psicomètriques...).

Elaboració de l'informe

Contacte amb altres serveis.*

Elaboració d'un informe multidisciplinari.

Valoració conjunta de la situació del menor.

Proposta conjunta d'una mesura/solució* extrajudicial/arxivament.

Audiència (judici)

Assistència

Ratificació

Canvi de la mesura

Seguiment

Informes d'incidències i incompliment.

Entrevistes d'actualització (menor, responsable mesura, altres serveis).

Elaboració d'informes de remissió o substitució de mesura.

Conclusions

El contacte de l'equip amb altres estaments, programes o agents d'intervenció en l'àmbit de menors i, fins i tot, la seva ubicació dins d'aquesta xarxa de serveis ha de perseguir un objectiu comú bàsic: l'intercanvi d'informació.

Depenent del moment del procediment judicial, aquest intercanvi d'informació es materialitza en una forma de contacte, en una actualització o en un seguiment del cas.

Estar concebuts, i concebre'ns nosaltres mateixos, com un espai dins la xarxa de recursos, ha de contribuir a fer viable l'obtenció d'informació, incrementar aquesta informació, accelerar-ne la recollida, augmentar-ne la viabilitat per efecte de contrast i que quedi, després, disponible per als equips que hagin d'intervenir més endavant en el mateix cas.

La visió del nostre equip, sigui com un ens institucional desvinculat per complet de la realitat social del menor i de la resposta d'atenció sobre aquest o sigui com un estament annexat a la institució jurídica, desvirtua el nostre àmbit d'actuació i acaba empobrint resultats. No es tracta de recórrer a algú, o de derivar a algú, sinó que ha de ser resultat d'una planificació conjunta.